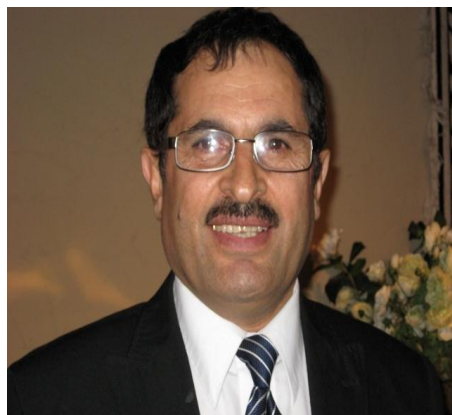

اقتصاد و منابع اقتصادی مردم شغنان

ارسالی علی بیک سالک

۱۹ دلو ۱۳۸۹

فهرست

اقتصاد و منابع اقتصادی مردم شغنان.....	2
زراعت.....	4
دام پروری یا مالداري	5
باغداری.....	6
کسبه کاری	8
کار در اداره های دولتی.....	9
ترانسپورتیشن (حمل و نقل)	10
تجارت	11
منابع اقتصادی دست نخورد	13

اقتصاد و منابع اقتصادی مردم شغنان

قبل از اینکه به مسایل اقتصادی ولسوالی شغنان بپردازم، در قدم نخست میخواهم راجع به موقعیت جغرافیایی منطقه که مستقیماً رابطه با مسایل اقتصادی آن دارد، نکات چندی را به عرض برسانم.

مسلمان شغنان یکی از ولسوالی های کاملاً کوهستانی ولایت بدخشان میباشد که کوه های سربه فلک آن در حقیقت از جمله سلسله کوه های هندوکش شرقی بوده و از نظر جیولوژیکی هنوز به عنوان کوه های جوان تلقی میگردد. زیرا هنوز هم قله ها، تپه ها و حتی قسمت سنگی دامنه های این کوه ها عاری از اشجار بوده و آثار تخریبات جیولوژیکی، که ناشی از گذشت زمان طولانی بالای کوه هاست، آنقدرها بمشاهده نمیرسد.

ولسوالی شغنان از طرف شمال به دروازه ها، از طرف جنوب به ولسوالی اشکاشم، از طرف شرق به ولایت خود مختار بدخشان کوهی جمهوری تاجکستان و از طرف غرب به ولسوالی راغ محاط میباشد.

دریای مست و خروشان آمو که از سلسله کوه های پامیر سرچشمه میگردد، روبه شمال در حرکت بوده و از همان نقطه آغازش سرحد بین پامیرات تاجکستان و ولسوالی های سرحدی ولایت بدخشان (پامیرات افغانستان) را تشکیل میدهد.

هدف از تذکر موقعیت کوهستانی شغنان درین مضمون البته همان صعب العبور بودن راه های مواصلاتی آن میباشد که این مساله خود به حیث یک فکتور عمده میتواند از تمام فعالیت های انکشافی و رشد یابنده عرصه های مختلف اقتصادی اعم از تجارت و تولید جلوگیری نماید.

اگرچه اخیراً در اثر مساعی مشترک مردم ولسوالی شغنان، برخی از موسسات خارجی و ادارت آقا خان و حکومتات محلی، سرک فیما بین ولسوالی بهارک و شغنان از طریق شیوه (بدرجمال) احداث گردیده بود که قسماً پرابلم های حمل و نقل اهالی رامرفوع میسازد، ولی متأسفانه این راه نسبت داشتن طوفانهای موسمی فقط برای مدت چهارالی پنج ماه بروی ترافیک باز مییاشد و بس، ولی بامسرت فراوان اطلاع حاصل گردید که سرک اشکاشم- شغنان نیز قسماً تکمیل و به بهره برداری سپرده شده است. باید گفت که تا هنوز تنها موترهای سبک وزن توانسته است که بعد از طی کوره راه های صعب العبور، پلها و پلچک های غیراستندرد، خود را از اشکاشم به شغنان برسانند. این یک مژده قوی و مبارکی بود به مردم زحمتکش این سرزمین که قرنها انتظار آنرا داشتند. از طوالت و حرفهای حاشیه جلوگیری نموده برمیگردم به اصل موضوع.

به باور نگارنده اقتصاد و منابع اقتصادی مردم ولسوالی شغنان قرارزیل است

۱ - زراعت

۲ - مالداری یا دام پروری

۳ - باغداری

۴ - کسبه کاری

۵ - کار در ادارات دولتی

۶ - حمل و نقل

۷ - تجارت (دکانداری)

۸ : منابع اقتصادی دست نخورده

۱ - زراعت

یکی از منابع مهم و حیاتی اقتصادی کشور ما افغانستان به شمار میرود. ولی متأسفانه ولسوالی شغنان نسبت کوهستانی بودنش، همانند ولسوالی های همجوار ازین نعمت بزرگ کم بهره بوده و زراعت نیمه بند این مرز و بوم حتی فیصدی ناچیز اقتصادی مردم راهم تکافو کرده نمیتواند.

کوه های سربه فلک، پر برف و بی حاصل از یکطرف و دریا های مست و خروشان، زمین های ریگی با شکستگی های سر اشیبی و پراز سنگ از جانب دیگر دست بدست هم داده و تقدیر زراعت منطقه را واژگون نموده است.

زمین های خورد و کوچک بصورت قطعات عمدتاً در نشیبی ها موقعیت داشته و اکثر این زمین ها در نقاط مرکزی ولسوالی تا روشن ها زیر سایه درختان چهار مغز و یا هم جنگلات توت قرار گرفته است که بدون شک این مسئله خود به کم حاصلی این زمین ها کمک مینماید. گفتنیست که زمین های بزرگتر بوسیله نر گاو ها قلبه و شخم زده میشود، ولی زمین های خورد و کوچک عموماً با بیل زدن و پای بیل کردن آماده زراعت میگردد.

وسایلیکه در قلبه کردن از آن استفاده میگردد، قرارزیل است. یکجوره نر گاو، یوغ، اسپار، آیین قلبه، چوب هایکه از یوغ برآمده و بدو طرف گردن گاو بسته میشود، بند هایکه این چوب هارا بهم محکم نگه میدارد و تحرک (چوب فانه مانند که اسپار را به یوغ محکم نگه میدارد).

حاصلات زراعتی مردم حاوی گندم، جودر، جو، نخود، پتک، مشنگ، باقلی، ارزن، کچالو، پیاز و ترکاریهای مختلف النوع از قبیل بادنجان سیاه، بادنجان رومی، بادرنگ، کدو، خربوزه، تربوز، گشنیز، مرچ، نوش پیاز، گندنه، بامیه و غیره میباشد.

باید علاوه کرد که مردم با وجود کار و زحمتکشی شباروزی در ۹ ماه، اکثریت مطلق شان قادر به آن نیستند تا حد اقل ذخیره سه - چهار ماهه خود را از طریق زراعت تامین نمایند. لذا بسیاری از مردم در اثر تبادل جنس به جنس، حبوبات و غله جات خود را از ولسوالی های همجوار خریداری مینمایند.

۲: دام پروری یا مالداری

این پیشه نیز یکی از قدیمی ترین فعالیت های مردم شغنان بوده و یکی از منابع بالنسبه خوب اقتصادی عده قلیلی از مردم را تشکیل میدهد.

باید واضح نمود که مالداری هم مانند زراعت- نه به مفهوم کلی اقتصادی - که بتواند همه جوانب زندگی مردم منطقه را تحت پوشش قرار دهد، بلکه به صفت یک جز کوچک اقتصادی میتوان آنرا به شمار گرفت.

قسمیکه در بالا تذکریافت موجودیت کوه های مسلسل و بی علف که تقریباً بیشتر از هفتاد و پنج فیصد منطقه را فرا گرفته، باعث محدودیت چراگاهها و مالچرها گردیده است. از همین سبب است که مردم نمیتوانند دام پروری را بطور کلی اساس کار خویش قرار بدهند.

از جانب دیگر با گذشت زمان و ازدیاد روز افزون نفوس در منطقه زمینهای زراعتی و چراگاهها محدود و محدود تر گردیده و این مشکل سبب کاهش نگهداری مواشی شده است.

حیوانات اهلی را که مردم معمولاً نگهداری مینمایند ازین قرار است: گاو، گوسفند، بز، مرغ، اسب، خر، سگ و پیشک .

مردم از حیوانات چون گاو، گوسفند، و بز از لبنیات، روغن، گوشت، پوست و پشم آن استفاده میدارند، درحالیکه از اسب و خر عموماً برای بارکشی و انتقالات اموال از راه های دشوار گذراستفاده میبرند. از پوست بز و گوسفند معمولاً در ساختن خریطه های پوستی (گچ یا کلوار) دستکش های پوستی، چموس های وطنی و پوستین استفاده مینمایند، ولی از پوست گاو و اسب به اهداف مختلف از آن استفاده مینمایند. از پشم گوسفند و بره عموماً گلیم (چکمن)، دستمال گردن، دستکش، جاکت و جراب ساخته میشود که این اجناس همچنان یکی از اقلام مهم تجارتي مردم شغنان را تشکیل میدهد. از موی بز تنها گلم درشتی بنام (پلهس) ساخته میشود که مردم در فرش کردن خانه ها از آن استفاده مینمایند. علاوه بر مردم از گوشت و تخم مرغ نیز استفاده میبرند.

قابل یاد آوری است که از پاروی حیوانات متذکره بطور عام به حیث کود کیمیاوی برای زمینهای زراعتی به کار برده میشود، همچنان بعضاً در تسخین منازل نیز از آن استفاده میبرند.

۳: باغداری

باغداری هم از پیشه های قدیم مردم ولسوالی شغنان بوده تقریباً اکثریت مردم این پیشه را از پیشینه های خود به ارث برده اند.

باغداری بطور عمده از قریه جات روشن آغاز شده و طولاً الی در مارخت امتداد می یابد که البته این باغها حاوی باغهای توت، زردآلو، چهارمغز، آلبالو و غیره میباشد. باید یاد آور شد قراء و قصباتی که در ارتفاعات بلند

قرار دارند، نسبت برودت هوا و طوفانهای ناشی از آن، فاقد اشجار مثمر میباشد.

درختان این ولسوالی در مجموع به دو قسمت تقسیم می گردد.

۱ - درختان میوه دار ۲ - درختان غیرمثمر.

درختان ثمر دار شامل توت، انواع سیب، چهار مغز، زردآلو، آلبالو، شفتالو، گردآلو (کوک سلطان) گیلاس، انواع ناک، آلبخارا، انگور، سنجد و غیره میباشد.

درختان بی ثمر منطقه عبارت انداز: عرعر (سفیدار)، بید، چنار (ریم) و بعضی درختهای خورد و کوچک دیگر بنام طاغ، تهر میوه (میوه سیاه)، غفخ و غیره.

توت یکی از غذاهای مهم و اساسی اکثریت مردم به شمار میرود. این میوه مهم که هم تر و هم خشک خورده میشود، همچنان قابیبت آرد شدن را نیز دارد که آرد آنرا مردم بنام (تلقان) یاد مینمایند.

اکثریت مردم از اخیر ماه های بهار الی ماه های میزان - عقرب از میوه های تازه استفاده مینمایند و بر عکس ماه های زمستان و بهار از میوه جات خشک استفاده میکنند. میوه جاتی که بصورت خشک مورد استفاده قرار می گیرند قرار زیل است:

توت، چهار مغز، سنجد، زردآلو، سیب، آلبخارا و غیره میباشد. مردم از بعضی از این میوه جات غذاهای بخصوص و خوش مزه را آماده مینمایند که واقعاً در مناطق دیگر کمیاب است. از درختان غیرمثمر، مردم بر علاوه استفاده در منازل و تعمیرات، برای گرم نمودن منازل

شان در زمستان های سرد و خنک نیز استفاده میدارند. ناگفته نباید گذاشت که از این نوع درختان همچنان آلات موسیقی نیز ساخته میشود که این آلات بالترتیب قرارزیل است: رباب، نی، دمبوره یا دوتار، تمبور همچنان بعضی از ظروف خانه از قبیل کاسه چوبی، چمچه های چوبی و غیره سامان و آلات خورد و کلان کار آمد خانه نیز ساخته می شود.

۴: کسبه کاری:

کسبه کاری نیز یکی از پیشه های باستانی مردم به شمار میرود. کسبه کاری نه تنها به مثابه یک بخش کوچک اقتصادی کسبه کاران را مرفوع میسازد، بلکه آن را بمتابۀ میراث از پیغمبران میدانند که در راستای تاریخ قدم به قدم و نسلی به نسلی انتقال نموده است. نجاری، گلکاری، آهنگری، مسگری، چکن بافی و غیره کسب هایی است که عده از مردم شغنان به آن اشتغال دارند.

نجارها معمولاً در ساختن خانه و کارهای بخش چوبی تعمیرات مصروفیت دارند، در حالیکه آهنگران بیل، کلند، آیین قلبه، کارد، تبر، تیشه، چکش، مارتول و غیره افزار کار آمد خانه را میسازند.

مسگران در ساختن چایجوش های کلان (برای پختن شیرچای)، پطنوس و برخی افزار ظریفهء مسی دست دراز دارند. کسب زرگری که از شهرت نه چندان در منطقه برخوردار است، با آن هم زرگران دست به ساختن زیوراتی میزنند که مورد پسند مردم است از قبیل انگشتری، دست بند و چوری های دارای نقش و نگار، سیخ بافت، کلی بند، امیل های گردن و زنجیرهای نازک و ظریف و غیره... اگر چه پیشه زرگری از نظر اقتصادی

فایده قابل ملاحظه ندارد ولی عده از مردم جهت آموختن یک پیشه و بخصوص این هنرظریفه به آن علاقه وافردارند.

پیشه جدید ایکه تقریباً ازدو دهه اخیردرین ولسوالی عرض اندام نموده عبارت ازحلبی سازی است . حلبی سازی متناسب به ضرورت مردم، به زودترین فرصت در همه ساحه پهن گردیده واکنون از اهمیت به سزایی برخوردار است. حلبی سازان معمولاً در ساختن بخاری های آبدان دار، بخاریهای بی آبدان، سطل، آبدان های بزرگ و غیره وسایل کارآمد خانه ید طولی داشته و مزد بالنسبه خوبی را هم ازین پیشه بدست می آورند.

۵: کار در اداره های دولتی

منبع مهم دیگر عایدات اقتصادی مردم ولسوالی شغنان عبارت از کار وفعالیت شان در اداره های دولتی است که ازین مدرک میتوانند سالانه فیصدی اقتصادی خانواده ها را تکافونمایند.

از آنجاییکه اراضی منطقه برای زراعت نامناسب است، لذا طبیعتاً مردم به اشتغالات دیگر رجوع مینمایند تا بوسیله ای بتوانند زندگی شان را پیش ببرند ماموریت در ادارات دولتی یکی از زمینه هایی است که در حال حاضر مردم بیشتر به آن رجوع مینمایند. زیرا ولسوالی شغنان دارای شانزده باب مکتب لیسسه ویک باب دارالمعلمین میباشد که سالانه به تعداد زیاد شاگردان از آن فارغ التحصیل، عده از ایشان به موسسات تحصیلات عالی جذب میگرددند و عده دیگرشان در ادارات دولتی آغاز به کار مینمایند.

باچنین اوضاع و احوالیکه امروز در شغنان وجود دارد، اگر تمام ادارات دولتی در ضخامت کشور بصورت منظم و مطابق به قانون در فضای امن و آرامی به کار و فعالیت خود ادامه بدهند، بودجه وسایر امتیازات مامورین

به شکل نورمال اجرا گردد، متیقن هستم که فیصدی زیاد از خانواده های شغنانی تحت پوشش اقتصادی بهتر قرار خواهند گرفت. ولی اگر وضعیت مانند دوده گذشته ادامه یابد و معاش مامورین، بخصوص معلمین گاهی چند ماه و گاهی طی چند سال غصب و غدر گردد، فکر میکنم که این مدرک اقتصادی جامعه شغنانیان نیز مانند سایر پیشه ها ناچیز و کم اهمیت خواهد بود.

۶: ترانسپورتیشن (حمل و نقل)

حمل و نقل و یا باربری در ولسوالی شغنان از قدیم الایام الی دهه اخیر عموماً بصورت بسیار ابتدایی توسط مواشی، چون اسب و مرکب صورت میگرفت. سالها مردم این رنج طاقت فرسا را تحمل نموده با دلهره و تشاویش فراون از رفک های دشوار گذر و دل کوه های سربه فلک عبور و مرور مینمودند، ولی با حیف و دریغ باید گفت که سالانه بسا ازین مواشی بارکش هموطنان یکجا با بار از بلندی کوه هاورفک ها سقوط نموده و غرق دریای آمومی گردید. اینگونه حوادث در حقیقت ضربه محکمی بود بر اقتصاد فامیلها، به این معنی که چنین خانواده ها نه تنها حیوان بارکش شان را از دست میدادند، بلکه یکساله آذوقه و ذخیره فامیلی شان نیز غرق دریا می شد. به همین ترتیب دور دست بودن ولسوالی شغنان از مرکز کشور و مرکز ولایت بدخشان، در عدم موجودیت راه های مواصلاتی، خود یک مشکل عظیم برای مردم کم بضاعت و بی بضاعت شغنان به شمار میرود. زیرا راه تابستانی شغنان - فیض آباد (از طریق شیوه) تقریباً سه الی چهار شبانه روز را دربر میگیرد و راه زمستانی شغنان- اشکاشم- فیض آباد تقریباً مدت هشت الی ده روز را دربر میگیرد.

ولی امروز با خوشحالی باید گفت: مزده اتصال سرک موتررو اشکاشم-شغنان، باوجود همه مشکلاتش، که آرزوی دیرینه مردم بود، به پایه اکمال رسید و خوابهای مردم عذاب کشیده شغنان درزمینه عیناً به حقیقت پیوست. ازین پس متیقن هستم، که به تدریج زحمت کشی ورنجهای بیکران مردم حد اقل کمتر وباراسپ وخرنیز سبک تر خواهد شد.

مسلماً اتصال راه های حمل و نقل میکانیزه ولایات به ولسوالی شغنان زندگی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مردم رادر مدت کوتاهی تغیر خواهد داد، تجارت رونق خواهد گرفت و مردم از محصولات دست داشته خویش، اعم از میوه جات خشک، میوه جات تازه و همچنان از محصولات صنایع دستی شان در عرصه تجارت استفاده اعظمی خواهند برد.

۷: تجارت

تجارت امروز بطور طبیعی جز زندگی بشریت گردیده و در سطح جهان با رشد و تکامل تکنالوژی پیشرفته عصرما، بخصوص وسایل اطلاعات جمعی، پاه به پاه رشد و تکامل نموده و در اکثریت کشورهای سرمایه داری سیر سعودی خود رامی پیماید. ولی تجارت منحیث المجموع درکشورما و به خصوص در ولسوالی شغنان، از آنجایکه به همگان معلوم است، الی اخیر قرن گذشته کاملاً بصورت ابتدایی و بدوی (حتی بصورت تبادل جنس به جنس) صورت میگرفت.

قسمیکه در بالا تذکر یافت مردم نسبت عدم راه های مواصلاتی (عراده جات) محصولات و امتعه تجارتي شان را فقط بوسیله مواشی از راه های صعب العبور و طولانی به فیض آباد مرکز ولایت بدخشان رسانده بالمقابل اشیا مورد ضرورت شان را وارد مینمودند.

محصولات تجارتي مردم حاوی گلیم (چکمن) های پشمی، نمد، دستمال گردن، دستکش و جراب پشمی و میوه جات خشک بطور اعم شامل توت، چهارمغز، زرد آلو، خسته زردآلو و غیره میباشد. این نوع اقلام تجارتي در بازارهای ولایت بدخشان از شهرت خوبی برخوردار است. به طور اخص چکمن برک، دستمال گردن و دستکش پتی که از پت بز، بزهای کوهی و پت مرغابی ساخته میشود، واقعاً نرم و گرم بوده و در منطقه شهرت بلند دارد.

مواشی از قبیل گاو، بز و گوسفند نیز از اقلام خوب تجارتي مردم به شمار میرود.

سالها قبل که حکومت در سطح کشوری یک انتظام نسبی داشت و راه ها قسماً دارای امنیت بود، تجاران محلی رمه های بز و گوسفند شان را از طریق راه های دشوار گذر و طولانی ولایت بدخشان، تخار، بغلان و سالنگها بعد از طی یکماه و یا بیشتر از آن به کابل میرساندند. زیرا در مرکز کشور گدی (بز و گوسفند) بدخشان و اطراف آن، نسبت با مزه بودن گوشت حیوانات متذکره، از نام و نشان خوبی برخوردار است و همچنان به قیمت مناسب هم خریداری میگردد. این تجاران متقابلاً از کابل، اشیا و اموال مورد ضرورت مردم شغنان را که قبلاً تشخیص می دهند، خریداری و در نهایت به استفاده مردم قرار میدهند. چای، البسه باب، تکه های مختلف النوع، ظروف، نمک، تیل، قند و غیره از جمله مواد مورد ضرورت مردم است، که معمولاً شامل محموله های تجاران می باشد.

در جنب پیشه های متذکره اعمار کاروان سرای ها در مسیر راه های شغنان - بهارک و شغنان - اشکاشم یکی از شیوه های تجارتي بود که عده از مردم درین رابطه دست به کار شدند، ولی باید گفت که این عده اشخاص

مزدی را بدست نمی آوردند که متناسب به زحمت شان باشد. اگرچه با گذشت زمان و ارتباطات بیشتر مردم با شهرهای کلان تر، امروز سرای داری از اهمیت بیشتری برخوردار است.

قابل یاد آوریست که از دوده‌ه اخیر بدین طرف، با روی کار آمدن انجوها و فعال شدن موسسات مختلف خارجی و ادارات خدماتی آغاخان، سلسله سهولت ها و زمینه های کار و بار برای مردم بیکار و بیچاره مهیا گردید، که در بسا مواقع توانست از بحران های بد اقتصادی منطقه جلوگیری نماید.

ایجاد اشتغال موقت تحت عنوان کار در بدل گندم، کار روی جاده ها و غیره زمینه هایی بود که تا جایی در مقاطع معین زمانی توانست به مردم کمک و یاری موضعی برساند.

۸: منابع اقتصادی دست نخورده

امر مسلم است که کشور ما افغانستان دارای منابع طبیعی فراوان است که تا کنون از فیصدی بسیار نا چیز آن استفاده گردیده است. قسمت بزرگ این منابع، اعم از احجار کریمه، فلزات مختلف، نفت و گاز و غیره کاملاً دست نخورده باقی مانده است.

ولی امروز اکثر کشورهای پر قدرت جهان که از منابع طبیعی شان بصورت فوق العاده استفاده نموده و منابع طبیعی شان در شرف ختم است، متأسفانه و با درد و دریغ باید بگویم که چشم خود را به منابع زیر زمینی کشورهای مانند افغانستان سرخ نموده اند. با استفاده از حکومت بی کفایت و اداره های فاسد افراد بی خاصیت را استعمال نموده پیدا و پنهان و با حيله و نیرنگ های جدید اقتصادی می خواهند این منابع را بدست بیاورند.

قابل تشویش است، اگر وضعیت بدین منوال طول بکشد و پروژه های طویل المدت مطروحه این کشور ها ادامه یابد، مبرهن است که با این طرح های خطرناک، روزی از پروژه مس، زمرد، لعل و لاجورد گذشته و به استحصال (قرچ) روشن نیز دست خواهند یافت. از حاشیه گفتن میگذرم و اذهان مینمایم که ولسوالی شغنان با داشتن جغرافیه زیبا، دریا های مست و خروشان و منابع سرشار زیرزمینی، هنوز از جمله ولسوالی های فقیر و بی بضاعت و لایت بدخشان بوده اکثریت مردم آن احتیاج به یک لقمه نان بخور و نمیر میباشد.

باید گفت اگر از ده ها دریای مست و خروشان آن یکی هم در جهت ساختن نیروگاه برق آبی به کار به افتد، به یقین که نه تنها شغنان و ولسوالی های همسایه آن، بلکه تمام سمت شمال کشور صاحب برق خواهد شد.

زیرا خصوصیت ممیزه مناسب بودن این منطقه برای اعمار یک نیروگاه برق آبی نسبت به مناطق دیگر در این است که این منطقه در چهار فصل آب یکسان و متناسب دارد. (بخصوص دریای قریه در مارخت که عمدتاً از جهیل شیوه سرچشمه میگیرد) زیرا این دریا بصورت طبیعی از جهیل بدر جمال تغذیه شده و در نهایت به دریای آمو میریزد که این فاصله قسماً نشیب (از جهیل الی دریای آمو) بهترین موقعیت برای ساختن بندهای برق میباشد.

همچنان معادن خفته در دل کوه های این مرزوبوم است که از جمله دارایی های پنهان و اسطوره مردم بوده که نسل های زیادی در انتظار استخراج و استحصال آن به ارمان گذشتند و بالاخره امروز نوبت انتظار مارسید. ولی فکر میکنم که امروز باور ما به حقیقت قرین است زیرا با احداث سرک های شغنان و اشکاشم و شغنان – فیض آباد امیدواری قوی موجود است که

انتظارات دیرینه مردم به پایان برسد. زیرا یقین بر آن است که تکنالوژی جدید به زودی در منطقه راه خواهد یافت و ما آزمندانه منتظر یک سلسله انکشافات و پیشرفت های مثبت اقتصادی این خطه تاریخی در آینده های نزدیک خواهیم بود.

نوت: اینک مقاله اخباری اقتصادی در مورد اقتصاد و منابع اقتصادی ولسوالی شغنان به نشر رسید. وسیلتاً از متخصصین عرصه اقتصادی، دانشمندان و پژوهشگران صمیمانه رجامندم مقالات تحلیلی و تحقیقی اقتصادی را در رابطه با منطقه تهیه و به نشر بسپارند تا مردم بلا کشیده این مرزبوم در روشنایی چنین مقالات و تحلیل های علمی مدرن اقتصادی بتوانند راه و روش و کار و فعالیت خود را مطابق آن عیار نموده و از مزایای با کیفیت آن مطابق حال استفاده نمایند.

با تقدیم احترام به تمام خوانندگان